

Seksuel chikane på arbejdspladsen

—

En undersøgelse af oplevelser med seksuel chikane i arbejdslivet blandt STEM-ansatte

Juni 2018

Seksuel chikane på arbejdspladsen

Resumé

Inden for STEM (Science, Technology, Engineering & Math) er det relativt få, der oplever seksuel chikane på arbejdspladsen. I 2016 havde 1,4 pct. har været udsat for seksuel chikane i løbet af det seneste år. Når det sker, kan det være meget ubehageligt. Det er derfor positivt, at vi ikke sporer nogen stigning siden 2012.

Seksuel chikane rammer begge køn. Der er imidlertid ingen tvivl om, at mænd sjældent udsættes for seksuel chikane. I løbet af et år er det knap én ud af 100 mænd, der bliver udsat for det, dvs. ca. 1 pct. Blandt kvinderne inden for STEM har 2,2 pct. været udsat for det i løbet af et år, hvilket svarer til én ud af 45. Hvis disse tal opregnes i forhold til IDAs beskæftigede kandidatmedlemmer, så taler vi om mellem 325 og 1.350 personer, der bliver udsat for seksuel chikane i løbet af et år.

STEM-gruppen er i mindre grad udsat for seksuel chikane sammenlignet med hele gruppen af medarbejdere på et højt videnniveau. Hvor STEM ligger på 1,4 pct., der oplever at have været udsat for seksuel chikane i løbet af et år, så gælder det for 3,1 pct. i sammenligningsgruppen.

Analysen viser, at forskellen kan henføres til et samspil mellem tre forhold. For det første er kønsfordelingen forskellig i de to grupper. Når der er en langt større andel kvinder i sammenligningsgruppen ift. STEM-gruppen, så trækker det automatisk den gennemsnitlige andel, der har været udsat for seksuel chikane, op.

For det andet er andelen af kvinder, der har oplevet seksuel chikane 4,3 pct. mod 2,2 pct. i STEM-gruppen. Det er en signifikant forskel. Mændene ligger til gengæld på samme niveau.

For det tredje kan vi konstatere en forskel mellem de to grupper for de offentligt ansatte. For STEM-gruppen ligger andelen på 1,0 pct., mens den for sammenligningsgruppen er 3,8 pct. Forskellen er statistisk signifikant.

Seksuel chikane varierer stærkt på job- og brancheniveau. Inden for pleje og omsorg samt restauration ser man fx et meget højt niveau af seksuel chikane. Det er derfor muligt, at ovenstående forskelle på køn og sektor mellem STEM-gruppen og den samlede gruppe på højt videnniveau også er drevet af, hvor udsat man er i forskellige arbejdsstillinger og brancher.

Indhold

Seksuel chikane på arbejdspladsen	2
Resumé	2
Seksuel chikane på arbejdspladsen	4
Indledning	4
Omfanget af seksuel chikane	4
Hvem udsættes for seksuel chikane?	6
Sammenlignet med andre grupper	8
Metode	12
Bilag	13
Spørgsmål	13

Seksuel chikane på arbejdspladsen

Indledning

Denne analyse har fokus på oplevelser med seksuel chikane blandt personer, der arbejder inden for STEM (Science, Technology, Engineering & Math) på højt niveau. Dermed vil resultaterne i praksis også afspejle situationen for IDAs medlemmer.

Analysen er udarbejdet på baggrund af data fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA). NFA har siden 2012 udsendt et spørgeskema omhandlende det fysiske og psykiske arbejdsmiljø til beskæftigede lønmodtagere i Danmark. Der er en række fordele ved at basere analysen om seksuel chikane på NFA's arbejdsmiljøundersøgelser frem for selv at gennemføre en undersøgelse blandt IDAs medlemmer. For det første undgår vi problemer med selvselektion blandt respondenterne, hvilket kan være et væsentligt problem ved højprofilerede og følsomme emner. For det andet er det muligt at lave sammenligninger med andre grupper. For det tredje er det muligt at lave tidssammenligninger.

Analysens fokus er på, hvor stor en andel af STEM-gruppen, der inden for de sidste 12 måneder har været udsat for seksuel chikane samt hvilke grupper, der føler sig udsat. Ydermere undersøges det også her om der er sket en tidsmæssig udvikling, og om der er forskel på graden af seksuel chikane for STEM-gruppen sammenlignet med beskæftigede på tilsvarende højt niveau.¹

Generelt arbejder vi med meget små andele, der har været udsat for seksuel chikane inde for STEM-gruppen. Det er naturligvis glædeligt, men rent statistisk giver det nogle udfordringer og visse af konklusionerne skal tages med forbehold. Grundet det lave antal, arbejdes der desuden kun med to kategorier for at sikre diskretion:

- Dem, der inden for det sidste år har oplevet seksuel chikane og
- Dem, der ikke har oplevet det inden for det seneste år.

Diskretionshensyn gør dermed, at vi ikke kan udtale os om, hvor ofte den seksuelle chikane forekommer for dem, der har oplevet det.

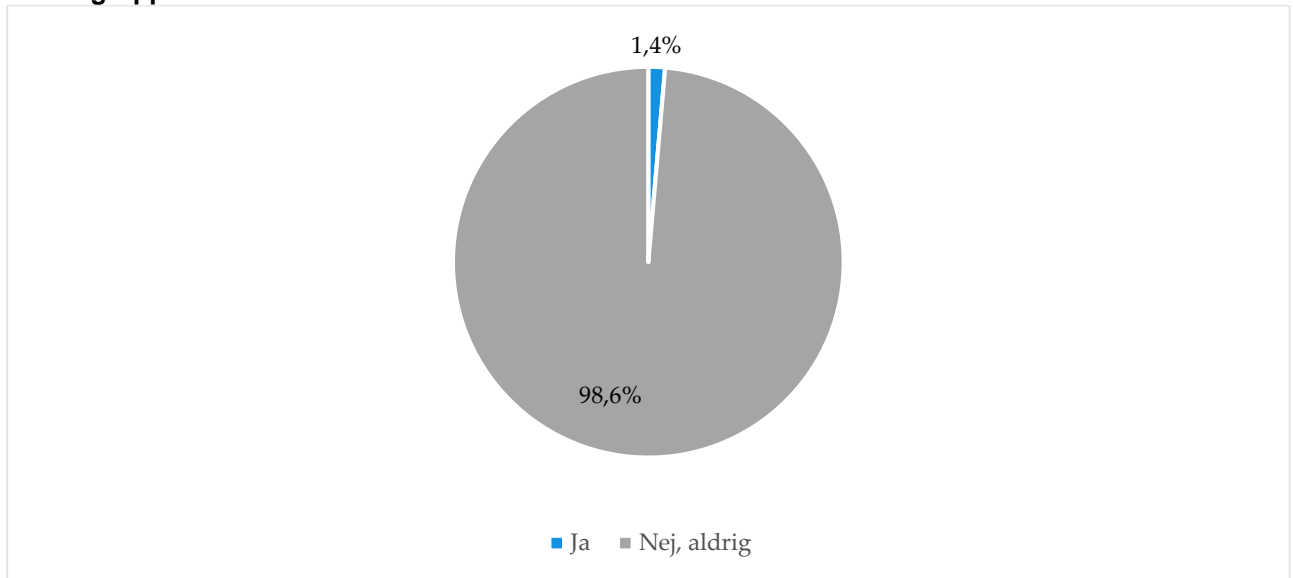
Omfanget af seksuel chikane

I nærværende afsnit er fokus på omfanget af seksuel chikane blandt STEM-medarbejdere på højt niveau i 2016 og herefter sammenlignet med 2012 og 2014. Ydermere sammenlignes omfanget af seksuel chikane med vores sammenligningsgruppe.

Omfanget af seksuel chikane blandt STEM er lavt, jf. figur 1. 1,4 procent af de adspurgte har været udsat for seksuel chikane inden for de sidste 12 måneder.

¹ Se metodeboks i slutningen af rapporten for nærmere afgrænsning af STEM-gruppen og sammenligningsgruppen.

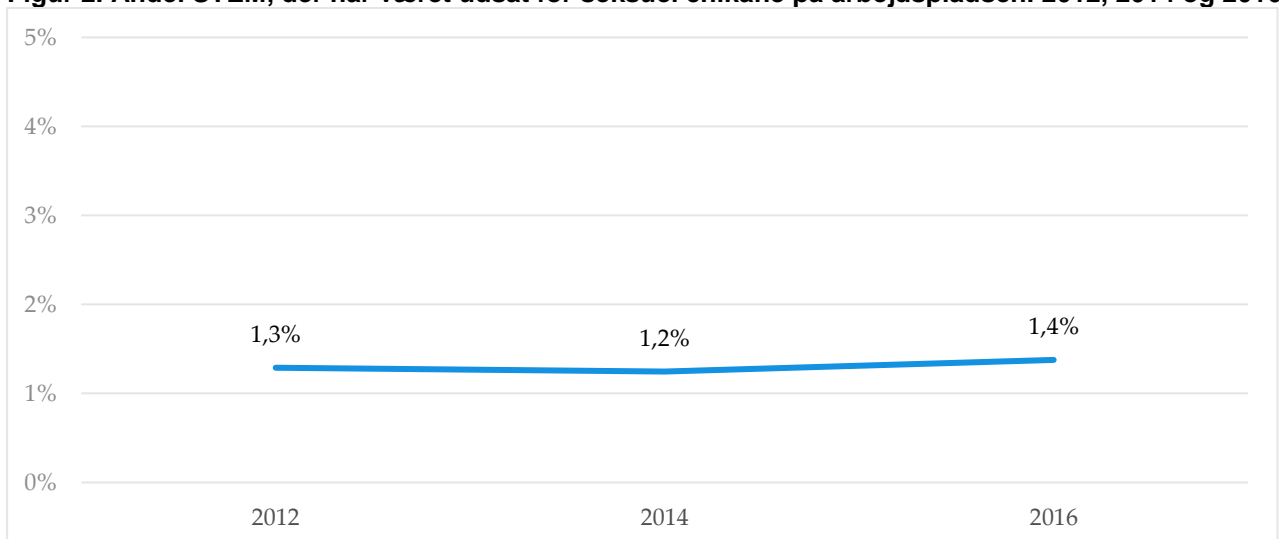
Figur 1. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? STEM-gruppen. 2016

Kilde: IDA pba. data fra NFA

Datamaterialet giver mulighed for at følge udviklingen fra 2012 til 2016. Figur 2 viser dog, at det ikke er muligt at konkludere noget entydigt. Fra 2014 til 2016 forekommer en lille stigning på 0,2 procentpoint fra 1,2 procent til 1,4 procent, der har oplevet seksuel chikane inden for de sidste 12 måneder. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant, og vi kan derfor ikke afvise, at niveauet er uforandret i perioden 2012-2016.

Figur 2. Andel STEM, der har været udsat for seksuel chikane på arbejdspladsen. 2012, 2014 og 2016

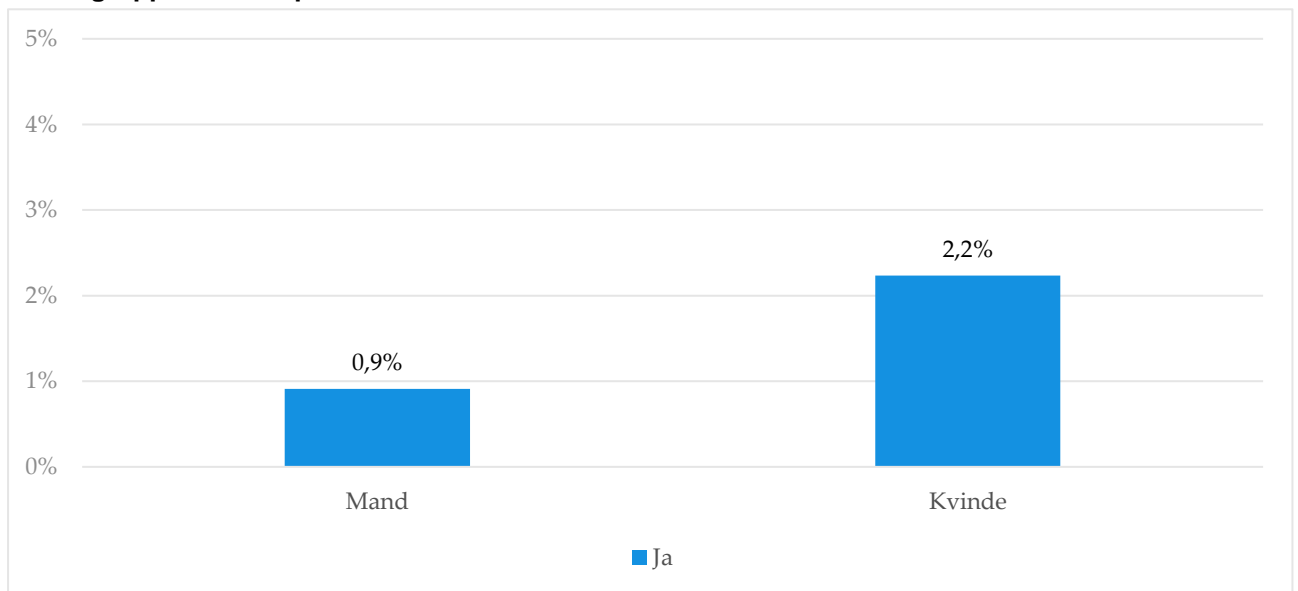
Kilde: IDA pba. data fra NFA

Hvem udsættes for seksuel chikane?

Dette afsnit zoomer ind på den procentdel, som har oplevet seksuel chikane. Det er værd at understrege, at vi arbejder med utrolig få observationer i kategorierne.

Nedenstående figur 3 viser således kønsfordelingen for STEM-gruppen i 2016. Ikke uventet er andelen af kvinder, der har oplevet seksuel chikane, større end for mænd. Med en forskel på 1,3 procentpoint fra 0,9 procent af mændene til 2,2 procent af kvinderne er forskellen statistisk signifikant på et 5 procents-niveau.² Køn har således betydning for, hvorvidt STEM-medarbejdere på højt niveau udsættes for seksuel chikane.

Figur 3. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? STEM-gruppen fordelt på køn. 2016

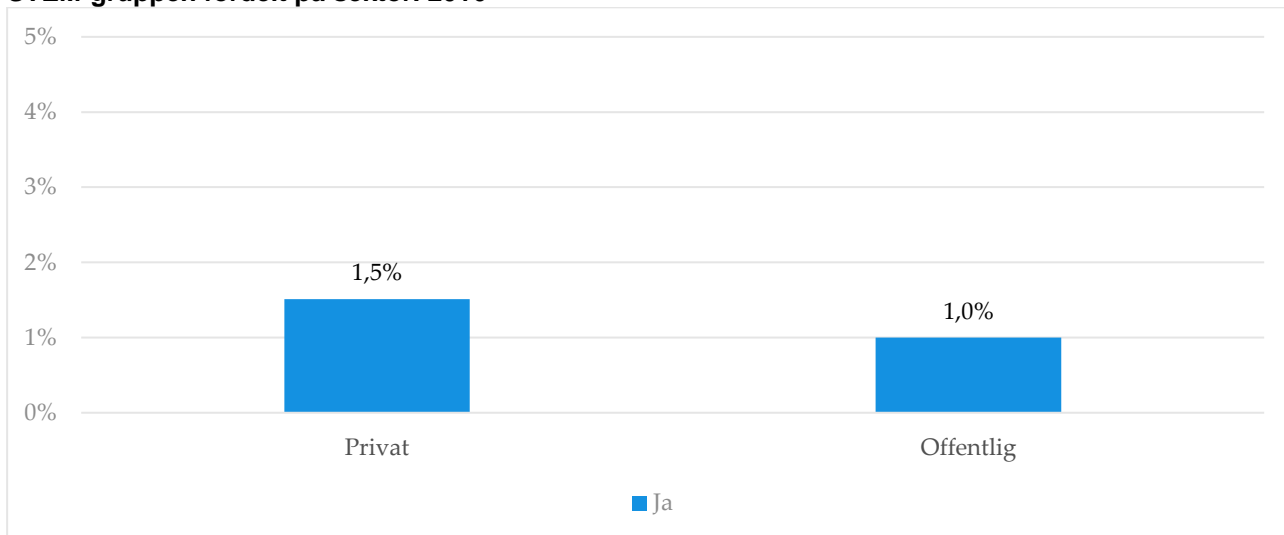
Kilde: IDA pba. data fra NFA

Hvis vi forudsætter, at de kønsopdelte STEM-andele kan generaliseres til IDA-medlemmer, så kan det samlede antal, der udsættes for seksuel chikane i løbet af et år opregnes til at være mellem 325 og 1.350 IDA-medlemmer (pba. et 95 pct.-konfidensinterval). Som følge af kønsfordelingen blandt IDA-medlemmer vil størstedelen af disse sandsynligvis være mænd.

En anden faktor, der kan have betydning, er, om man arbejder i den private eller offentlige sektor. Nedenstående figur 4 viser, at andelen, der har oplevet seksuel chikane, er 0,5 procentpoint større i den private sektor sammenlignet med den offentlige. Dog er denne forskel ikke signifikant, og vi kan derfor ikke konkludere om forskellen er reel.

² Der er således 95 procents sandsynlighed for, at den fundne forskel mellem andelen af kvinder og mænd, der i STEM-gruppen inden for det sidste år har følt sig udsat for seksuel chikane, eksisterer.

Figur 4. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? STEM-gruppen fordelt på sektor. 2016

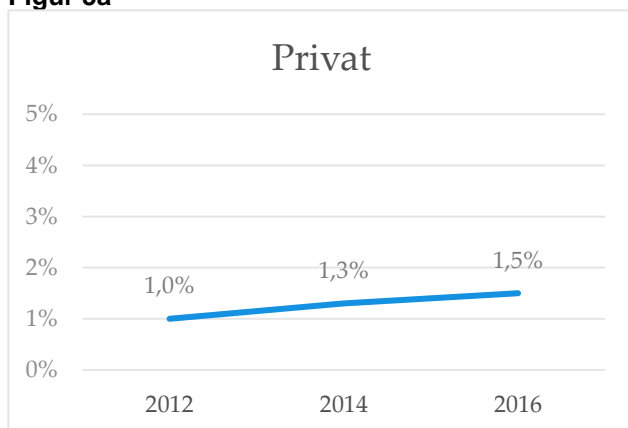

Kilde: IDA pba. data fra NFA

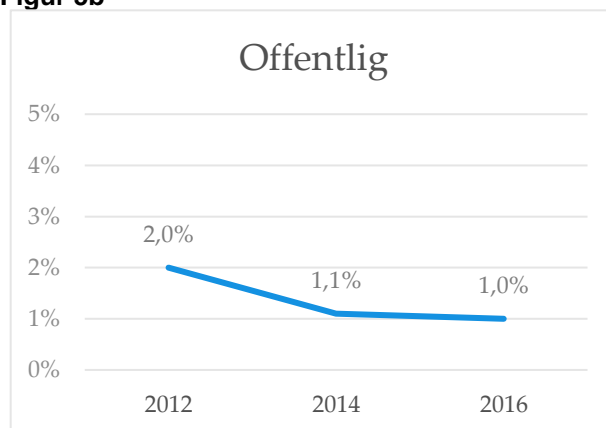
Interessant er det dog stadigvæk at se, om der er sket en udvikling inden for de to sektorer. Nedenstående figur 5a og 5b viser således andelen i IDA-gruppen, der i henholdsvis 2012, 2014 og 2016 har følt sig udsat for seksuel chikane. Tallene indikerer udfordringerne med seksuel chikane har været stigende i den private sektor, mens udviklingen er gået den anden vej i den offentlige sektor. Dog er hverken forskellen i den private sektor eller den offentlige sektor årene imellem statistisk signifikant, hvorfor vi heller ikke her kan afvise, at udviklingen blot er udtryk for tilfældigheder.

Figur 5. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? STEM-gruppen. Opdelt på sektor. 2012, 2014 og 2016

Figur 5a

Figur 5b

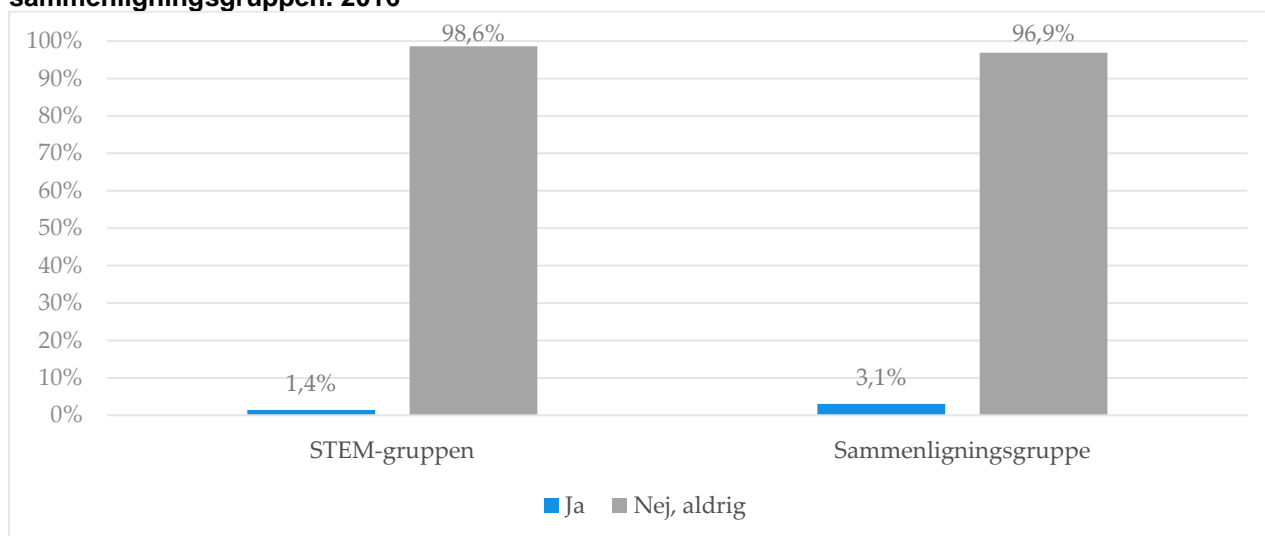
Kilde: IDA pba. data fra NFA

Sammenlignet med andre grupper

Nærværende afsnit har fokus på at sammenligne STEM-gruppen med vores udvalgte sammenligningsgruppe for at se, hvorvidt de konklusioner, der knytter sig til STEM-gruppen også gør sig gældende hér, eller om der finder nogle andre dynamikker sted.

Også for sammenligningsgruppen bestående af medarbejdere på et højt videnniveau er andelen, der har oplevet seksuel chikane lav, jf. figur 6. Dog ligger den på 3,1 procent, hvilket er 2,7 procentpoint over STEM-gruppen. Det tyder på, at problemet med seksuel chikane er mere udbredt blandt andre grupper på et højt niveau i forhold til STEM-gruppen. De to grupper er signifikant forskellige på et 5 procents niveau. Vi kan derfor konstatere, at seksuel chikane forekommer mere sjældent for STEM-gruppen end andre, der arbejder på et højt niveau.

Figur 6. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane? STEM-gruppen og sammenligningsgruppen. 2016

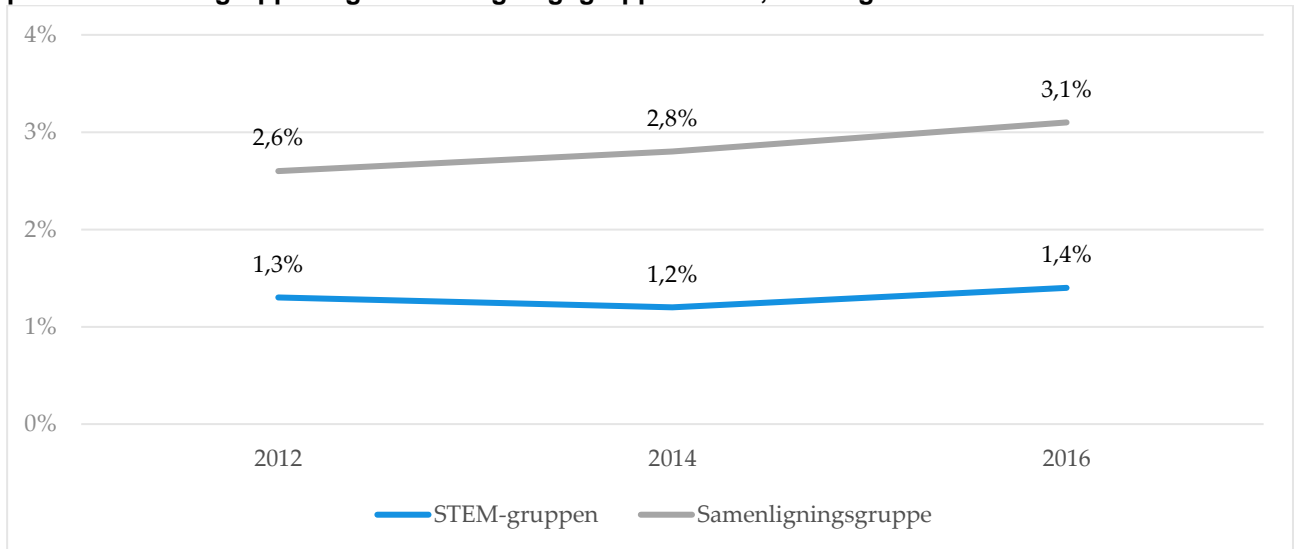

Kilde: IDA pba. data fra NFA

En af årsagerne til forskelle mellem STEM-gruppen og gruppen vi sammenligner med kan henføres til forskelle i kønsfordelingen. Mens mændene dominerer i STEM-gruppen, så udgør kvinderne den største gruppe i sammenligningsgruppen. Eftersom kvinderne oftere oplever at være udsat for seksuel chikane, så vil forskellen i kønsfordeling i sig selv give udslag i en forskel mellem grupperne.

Figur 7 viser, at udviklingen har været mest negativ i sammenligningsgruppen, hvor andelen, der har følt sig udsat for seksuel chikane, er steget fra 2,6 procent i 2012 til 3,1 procent i 2016. Hos IDA-gruppen er den kun steget fra 1,3 procent i 2012 til 1,4 procentpoint i 2016. Ingen af de to stigninger er dog statistisk signifikante, og vi kan derfor ikke konkludere noget entydigt om udviklingen.

Figur 7: Andel, der inden for de sidste 12 måneder har været udsat for seksuel chikane på arbejdspladsen? STEM-gruppen og sammenligningsgruppen. 2012, 2014 og 2016.

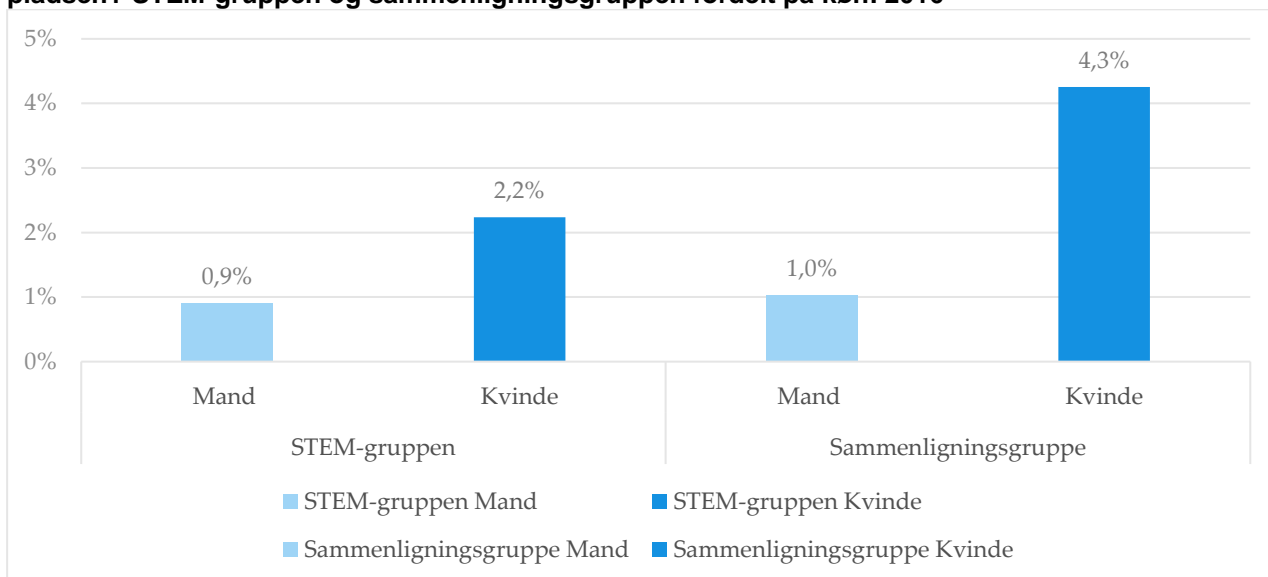

Kilde: IDA pba. data fra NFA

Som nævnt tidligere er der en statistisk signifikant forskel på andelen, der har følt sig udsat for seksuel chikane i STEM-gruppen i 2016 sammenlignet med sammenligningsgruppen. Dette gælder også for forskellen mellem STEM-gruppen og sammenligningsgruppen i 2014 og 2012. Således har forskellen på graden af seksuel chikane i henholdsvis STEM-gruppen og den samlede gruppe af medarbejdere på tilsvarende højt niveau været signifikant og vedvarende.

Eftersom køn havde en signifikant betydning for STEM-gruppen, er det relevant at undersøge, hvorvidt samme billede gør sig gældende for vores sammenligningsgruppe. Mens der ikke er nogen (signifikant) forskel på andelen af mænd, der har oplevet seksuel chikane, så er andelen næsten dobbelt så stor i sammenligningsgruppen end i STEM-gruppen, jf. figur 8. Denne forskel mellem andelen for kvinder er statistisk signifikant, hvilket betyder, at der er 95 procents sandsynlighed for, at forskellen mellem at være kvinde i IDA-gruppen og kvinde i sammenligningsgruppen er rigtig.

Figur 8. Andel, der inden for de sidste 12 måneder har været udsat for seksuel chikane på arbejdspladsen? STEM-gruppen og sammenligningsgruppen fordelt på køn. 2016

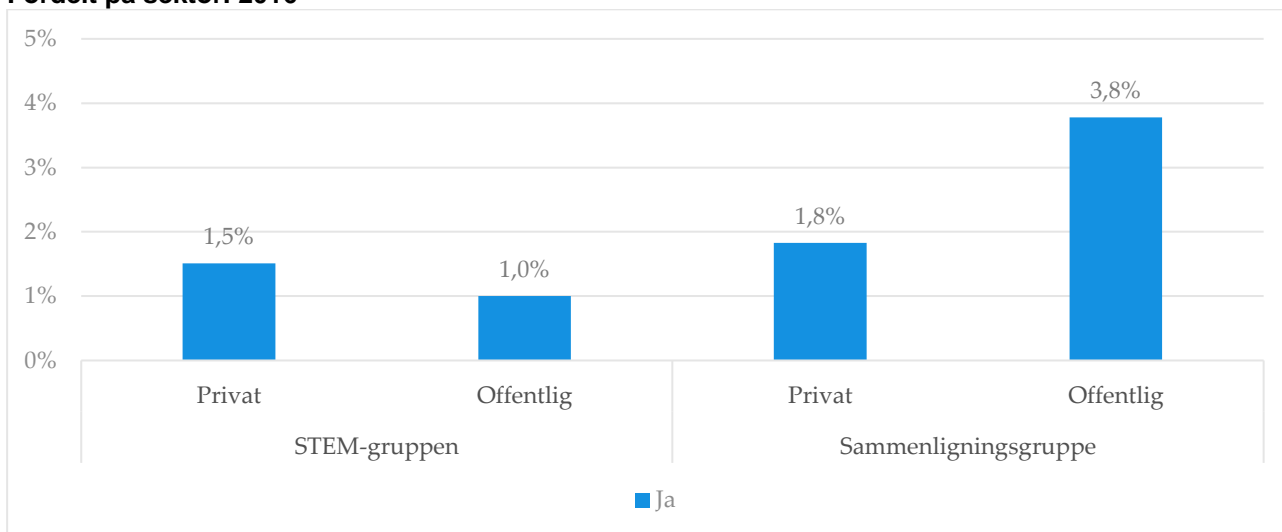

Kilde: IDA pba. data fra NFA

Ovenstående tyder således på, at den samlede forskel på STEM-gruppen og sammenligningsgruppen (som vi konstaterede i figur 6) kan tilskrives en forskel hos kvinderne, hvor en klart lavere andel af STEM-kvinderne har oplevet seksuel chikane.

En opdeling på sektor i figur 9 viser en mindre forskel på 0,3 procentpoint i den private sektor mellem STEM og den samlede gruppe på højt niveau, som dog ikke er signifikant. Forskellen på andelen, der inden for det seneste år har følt sig udsat for seksuel chikane er større i den offentlige sektor. Her ligger STEM på 1,0 procent og sammenligningsgruppen på 3,8 procent, hvilket er en statistisk signifikant forskel. Således tyder det på, at der er større sandsynlighed for at blive udsat for seksuel chikane i den offentlige sektor i sammenligningsgruppen end i IDA-gruppen, mens vi ikke kan sige det samme om den private sektor, da forskellen her ikke var signifikant.

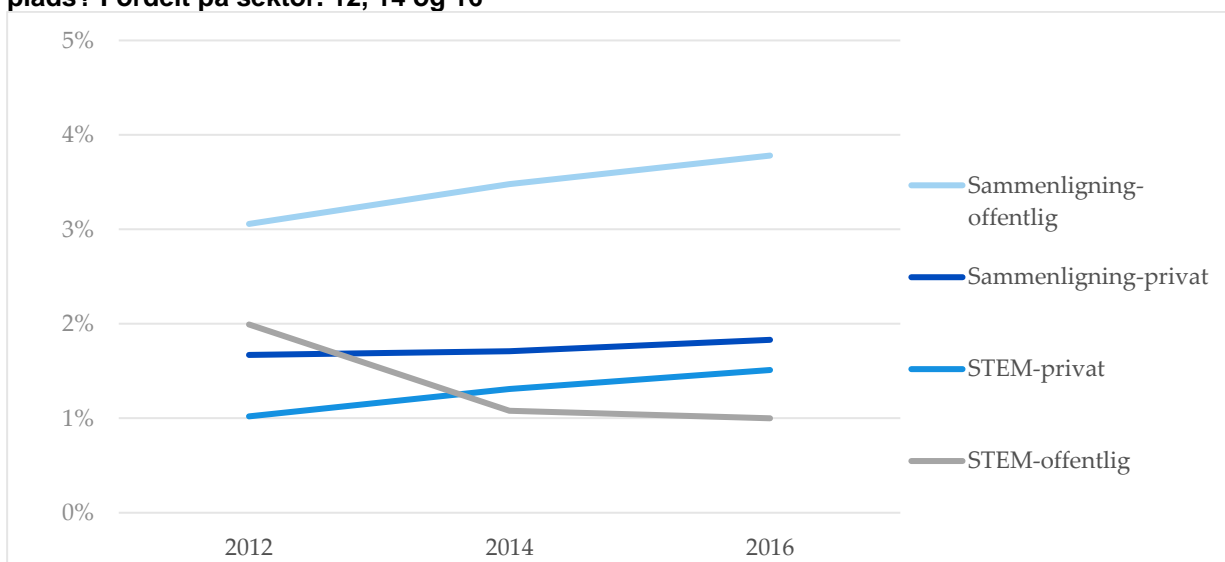
Figur 9: Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? Fordelt på sektor. 2016

Kilde: IDA pba. data fra NFA

Figur 10 viser, at andelen der har oplevet seksuel chikane i hele perioden 2012-2016 ligger markant højere for den del af sammenligningsgruppen, der er ansat i den offentlige sektor. Og her er der en statistisk signifikant stigning fra 2012 til 2016.

Figur 10: Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads? Fordelt på sektor. 12, 14 og 16

Kilde: IDA pba. data fra NFA

Forskellene mellem de øvrige tre grupper er ikke statistisk signifikant.

Metode

Ovenstående analyse er lavet på baggrund af Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø's tre arbejds-markedsundersøgelser "Arbejdsmiljø og Helbred" i henholdsvis 2012, 2014 og 2016.

Population

Potentielle deltagere i Arbejdsmiljø og Helbred er beskæftigede lønmodtagere i alderen 18-64 år, som er bo-siddende i Danmark.

Stikprøverne har gennem årene haft følgende størrelser:

- 2012: 50.806 personer
- 2014: 50.875 personer
- 2016: 65.741 personer.

Hvert år har mere end 50 % af de inviterede valgt at deltage i undersøgelsen og besvare spørgeskemaet. Det betragtes som tilfredsstillende. Svarprocenterne var gennem årene:

- 2012: 51,5 %
- 2014: 57,3 %
- 2016: 52,9 %

STEM-population og sammenligningsgruppe

For at kunne udtale os om graden af mobning og seksuel chikane for STEM-segmentet (og dermed også IDAs medlemmer) har vi i afgrænsningen af vores fokusgruppe taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks DISCO08-stillingskategorier fra lønstatistikken.³ Vi har valgt de koder, der svarer til tekniske og naturvidenskabelige samt IT-uddannede på højt niveau, dvs. 211, 212, 213, 214, 215 og 25. For at kunne sammenligne omfanget af seksuel chikane med en sammenlignelig gruppe har vi valgt en sammenligningsgruppe, der består af de kandidater, der hører under koder, der starter med 2 – dvs. jobs, der forudsætter viden på højt niveau.

Vægtning

I Arbejdsmiljø i Danmark er resultaterne baseret på vægtede tal, og der er appliceret to forskellige vægte. Dels en designvægt, der tager højde for sandsynligheden for at blive udtrukket til at deltage i undersøgelsen samt sandsynligheden for at besvare spørgeskemaet i undersøgelsens forskellige stikprøver; dels en kalibreringsvægt, der tager højde for, at der ofte er forskelle i køn, alder og job på personer, der besvarer spørgeskemaundersøgelser sammenlignet med dem, der ikke gør. Designvægten er et mål for, hvor mange personer en given udtrukket person repræsenterer i baggrundsbefolkningen, mens kalibreringsvægten har til formål at rette op på en eventuel skæv fordeling af køn-, alders- og jobgrupper blandt undersøgelsens deltagere i forhold til baggrundspopulationen.

Bemærkninger

Arbejdsmiljø og Helbred i Danmark er et såkaldt tværsnitstudie, hvor deltagerne er blevet spurgt til forskellige aspekter af deres arbejdsmiljø på ét bestemt tidspunkt. Denne studietype anvendes ofte til monitorering af forekomsten over tid. Da alle aspekter af arbejdsmiljø måles på ét og samme tidspunkt, er det ikke muligt at konkludere noget om årsag og virkning (dvs. hvad der eventuelt forårsagede en udvikling).

³ <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/disco-08-i-loenstatistikken>

Bilag

Spørgsmål

Har du inden for sidste 12 måneder været udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads?

- Ja, dagligt
- Ja, ugentligt
- Ja, månedligt
- Ja, sjældnere
- Nej, aldrig